

**“MAKTABGACHA TA'LIM
– MAKTAB – OLIY TA'LIM”
KONSEPSIYASI: MUAMMO,
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR**

XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMANI

MATERIALLARI

2022-yil, 9-aprel

Buxoro – 2022

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
MAKTABGACHA VA BOSHLANG‘ICH TA‘LIM FAKULTETI
BOSHLANG‘ICH TA‘LIM METODIKASI KAFEDRASI**

**MAKTABGACHA TA‘LIM – MAKTAB – OLIY
TA‘LIM” KONSEPSIYASI: MUAMMO, YECHIMLAR VA
ISTIQBOLLAR**

XALQARO ILMIIY-AMALIIY ANJUMANI

MATERIALLARI

2022-yil, 9-aprel

Buxoro – 2022

“Pedagogik-kouching” hamkorligi MTT jamoasining pedagog-mutaxassislar o‘rtasida tashkil qilinib, tashkilotning malakali, ijodkor, masuliyatli, yangicha fikrlaydigan, ijodiy yondashadigan Koucher (pedagog-mutaxassisi)ga yosh yoki metodik yordamga muhtoj mutaxassisni bir yildan kam bo‘lmagan muddatga buyruq asosida birlashtiriladi va yuqorida turuvchi idoralar mas’ullari tomonidan nazorat qilinadi. Bu usul orqali tashkilot ta’lim sifati ortadi, ko‘nikma va malakalar takomillashadi.

• katta ish stajiga ega, ammo faoliyati mobaynida qiyinchiliklarga duch kelgan, natijalarga ko‘ra past ko‘rsatgichga ega bo‘lgan pedagog-mutaxassislar pedagog-koucher buyruqlar asosida almashtirish ishlari quyidagi holatlarda amalga oshirish samarali natija beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirining 2021-yil 12-iyuldagi “Maktabgacha ta’lim tizimida uzluksiz metodik xizmat ko‘rsatish ishlarini yanada rivojlantirish to‘g‘risida”gi 128-sonli buyrug‘i. 2021.

2. Kamilova G. Maktabgacha talim muassasalarida ekologik tarbiyani tashkil etishda integrativ yondashuv //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.

3. Камилова Г. А., Курбанова Г. Р., Джаббаровва С. З. Особенности формирования педагогических навыков у воспитателей дошкольно-образовательных учреждений //Academy. – 2020. – №. 5 (56). – С. 25-27.

4. Камилова Г. А., Тураева О. С. К. ФОРМИРОВАНИЕ ДИАГНОСТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ У СТУДЕНТОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ //Проблемы науки. – 2021. – №. 4 (63). – С. 50-52.

5. Ziyo.net sayti. 2022.

МАҚОЛЛАРНИ ТЎПЛАШ ВА УЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ЖАРАЁНИ

Саодат Қодирова,
БухДУ катта ўқитувчиси

Аннотация: Ушбу мақолада Гулханий ижодига мансуб бўлган “Зарбулмасал” асарининг тарихи ва ўтмишимиз яъни ўша даврнинг муаммолари масаллар асосида очиб берилган. Инсонлар характери ҳайвонларга мажозий тарзда кўчирилиб, улар ўртасидаги муносабат асосида ўша даврнинг муҳити яққол кўринади. Асарнинг мазмуни, гоёвий йўналиши, бош сюжет йўли, таркиби, тили, услубий хусусиятлари ҳақида маълум тасаввур ҳосил қилинади.

Калим сўзлар: асар, сюжет, мазмун, фикр, характер, қаҳрамон, мозий, диалог

Abstract: In this article the author tried to explain the history of the great written work “Zarbulmasal” by Gulkhaniy and also gave facts about how Gulkhaniy described and revealed the life problems of that period-the period of our past with the help of parables. The characters and manners of people were metaphorically transferred to animals and on the basis of the relationship between people the atmosphere of that time was obviously shown and revealed.

Key words: work(written work), plot(subject), content(meaning), idea, character(manner), hero, moral story, dialogue

Аннотация: В этой статье рассказывается об истории произведения Гулхани «Зарбулмасал» и проблемах нашего прошлого, то есть того времени, основанных на притчах. Нрав человека аллегорически переносится на животных, и, исходя из отношений между ними, и хорошо видна среда того времени. Формируется определенное представление о содержании, идеологическом направлении произведение, основном сюжете, композиции, языке, методологических особенностях.

Ключевые слова: произведение, сюжет, содержание, идея, характер, герой, история, диалог.

Гулханий ўзбек ва тожик тилларида ижод қилган, яъники у ҳар икки тилни ҳам мукамал даражада билган. Унинг мазкур билими мақолларни тўплаш ва улардан фойдаланиш жараёнида ҳам ўзини кўрсатиб туради.

Гулханий қўллаган мақолларнинг маърифий, адабий, эстетик аҳамияти жуда катта. Илмий адбиётларда бу борада анча жиддий ва салмоқли гаплар айтилган [3;96.]. Алоҳида таъкидлаш жоизки, уларнинг илмий аҳамияти ҳам жуда катта. Хусусан, фольклоршунослик учун уларнинг ўз давридаги ҳолати ва қўлланиш соҳаси, айрим мақолларнинг версия ва вариантлари ҳақида ҳам бой тасаввурлар уйғота олади. Айни мана шу жиҳатлари уларнинг матншунослик ва манбашунослик учун ҳам катта аҳамият касб этишига олиб келган. Мулоҳазаларимизни айрим мисоллар ёрдамида изоҳлашга ҳаракат қиламиз.

Китобнинг бошланишидаёқ ўзига хос мақолларга дуч келамиз:

1. Ошукғон қиз эрга борса, ёрчимас ва тешик мунчоқ ерда қолмас” [1;10-б.].
2. “Пўлат пичоқ қинсиз қолмас” [1;10-б.].

3. “Бош омон бўлса, бўрк топилур” [1;10-б.].

4. “Эрмон ёғочининг эгилгани – сингани,
Эр йигитнинг уялгани – ўлгани [1;10-б.].

Ушбу мақоллар Гулханий яшаган замонда айни мана шу шаклларда қўлланган. Уларн ҳозирга мақолларимиз билан қиёслайдиган бўлсак, кўплаб янги хулосаларга эга бўлаемиз.

Эътибор берилса, келтирилган мақоллар билан уларнинг ҳозирги кўринишлари ўртасида яқинликлар ниҳоятда кўп. Шунга қарамай, уларнинг орасида айрим тафовутлар ҳам кўзга ташланади. Буларни шундай умумлаштириш мумкин:

1. Айрим мақоллар ҳеч қандай ўзгаришсиз қўлланади.

2. Мақолларнинг бир қисмида фонетик ўзгаришларгина мавжуд, холос (“Тенг-тенги бирла, тезак қопа бирла”). Уларнинг шакл ва мазмунидаги бир хиллик деярли сақланган.

3. Яна бир гуруҳ мақолларда тегишли тафовутлар мавжуд. Уларни шундай гуруҳлаштириш мақсадга мувофиқ кўринади:

3.1. Айрим мақолларда қўлланган сўзлар алмаштирилган (Эшагининг феъли эгасига маълум). Бунда кўпроқ сўзнинг семантик-услубий хусусиятлари эътиборга олинган.

3.2. Мақолларда ихчамлашиш ҳодисаси мавжуд (“Кўр тутганини қўймас ва қар эшитганини қўймас”).

3.3. Айрим мақоллар икки компонентли кўринишдан бир компонентли шаклга келган (“Ошқўғон қиз эрга борса, ёрчимас ва тешиқ мунчоқ ерда қолмас”). Таъкидлаш лозимки, унда кўпинча икки компонентли мақолнинг алоҳида-алоҳида қўлланадиган иккита мақолга ажралиб кетиш жараёни кузатилади.

3.4. Айрим ҳолларда қўшқомпонентли мақоллардан фақат битасигина (Кўр тутганини қўймас) кейинчалик фаолликни сақлагани ҳолда бошқа бирининг (Қар – эшитганини) умуман, пассивлашуви ҳам кузатилади.

Келтирилган мисоллар ва улар ҳақидаги мулоҳазалар Гулханийнинг “Зарбулмасал” асарида қўлланган мақолларнинг тадқиқ этилиши катта илмий-назарий ҳамда амалий аҳамиятга молик эканини кўрсатади. Уларни ҳозирги ўзбек тилида сақланиб қолган мавжуд мақоллар билан қиёсий ўрганиш эса бу борада янада жиддийроқ хулосаларга омил бўлишини тасдиқлайди. Демак, фокльоршунос олимларимизнинг бу борадаги тадқиқотлари кенгрок қамров касб этиши ва мунтазам давом этиши мақсадга мувофиқ кўринади.

Адабиётлар:

1. Гулханий “Зарбулмасал”нинг изоҳли луғати. Тузувчи Фатҳиддин Исҳоқов. Масъул муҳаррир А.Рустамов. – Тошкент, ТДШУ, 1988.

2. Kodirova S. A. “ Ideological and artistic features of “Zarbulmasal” //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 10. – С. 318-320.

3. Abdurakhimovna K. S. Idealistic Study of Proverbs //International Journal on Integrated Education. – Т. 3. – №. 11. – С. 201-202.

4. Kodirova S. A. Idealistic study of proverbs in “Zarbulmasal” of Gulkhani //Scientific reports of Bukhara State University. – 2021. – Т. 5. – №. 1. – С. 170-179.

5. Кодирова С.А. Жанровые особенности “зарбулмасала” //Современная наука: актуальные вопросы, достижения и инновации. – 2021. – С. 97-99.

6. Abdurakhimovna K. S., Dilchirov A. ANCIENT PROVERBS. – 2021.

7. Poetics of Proverbs KS Abdurakhimovna European journal of Innovation in nonformal education 2 (2), 303-307

8. Main Subject way of "Zarbulmasal" KS ABDURAKHIMOVNA European journal of innovation in nonformal education 2 (2), 286-290

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI MA’NAVIY-MA’RIFIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK TAMOYILLARI

Sherova Gulshan Abduxalilovna

Buxoro davlat universiteti Filologiya fakulteti talabasi

Аннотация. Ushbu maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarni ma‘naviy-ma‘rifiy faoliyatga tayyorlash tamoyillari to‘g‘risida ma‘lumot berilib, uni talaba shaxsini rivojlantirishdagi roli izohlangan. Shuningdek, oliy ta‘lim muassasalarida ma‘naviy-ma‘rifiy faoliyatni tashkil qilishning ayrim yo‘nalishlari izohlangan.

Калит со‘злар: ta‘lim islohoti, shaxs, ta‘lim, tarbiya, rivojlanish, ma‘lumot, ma‘naviyat, ma‘rifat, faoliyat, tamoyillar.

Саодат Қодирова. МАҚОЛЛАРНИ ТЎПЛАШ ВА УЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ЖАРАЁНИ	409
Sherova Gulshan Abduxalilovna. BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI MA‘NAVİY-MA‘RIFIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK TAMOYILLARI	410
N.Z.Qodirova. RESPUBLIKAMIZDA MALAKALI KADRLARNI TAYYORLASHDA YANGI PROFESSONAL TA‘LIMNING O‘RNI	412
N.Z.Qodirova. RESPUBLIKAMIZDA MALAKALI KADRLARNI TAYYORLASHDA YANGI PROFESSONAL TA‘LIMNING O‘RNI	414
Turobova Ziyoda Shuhratovna. OLIY TA‘LIM MUASSASASI TALABALRINING O‘QUV FAOLIYATIDA AXBOROTNING TUTGAN O‘RNI	415
Abdullayeva Muxayyo Iskandarovna, Xalilova Firusa Mamatkulovna. MAKTABGACHA TA‘LIM TIZIMIDAGI KENG KO‘LAMLI ISLOHOTLAR -O‘ZBEKISTON KELAJAGINING ASOSI	417
С.М.Норбоева. БЎЛАЖАК ПЕДАГОГЛАРДА ТАЯНЧ МАЪНАВИЙ КОМПЕТЕНЦИЯНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ШАРТ-ШАРОИТЛАРИ	419
F.B.Safarov. MAKTABGACHA TA‘LIM TIZIMI: YANGICHA YONDASHUVNING SAMARALI NATIJALARI.....	421
Г.Т.Боймуродова. ТАЪЛИМ ВА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР	423
Умуров Зариф Латифбоевич. “ЎҚУВ МАТЕРИАЛИ” ТУШУНЧАСИНИНГ ДИДАКТИК АСОСЛАРИ	424
Мирзаев Санжар Олимович. ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМИ ТИЗИМИДА ДАРСЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШДА ПЕДАГОГЛАРНИНГ ВАЗИФАЛАРИ.....	428
Турдиева Моҳира Журақуловна. КРЕАТИВ ЁНДАШУВ АСОСИДА БЎЛАЖАК ТАРБИЯЧИЛАРНИНГ ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ..	431
Умуров Зариф Латифбоевич. ЎҚУВ МУАММОСИ ВА УНИНГ ТУРЛАРИ	434
Niyazova Gulbahor Davronovna, Eshmuradova Nilufar. PSIXIK TARAQQIYOT VA TA‘LIMNING O‘ZARO MUNOSABATI	436
Усмонов Абдулла Абдуманнопович. ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИГА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ТАТБИҚ ЭТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС АҲАМИЯТИ.....	440
Г.Т.Боймуродова. ТАЪЛИМ ВА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР	442
Хамраева Нигора Абдуллаевна. КУЛЬТУРА РЕЧИ, КАК УМЕНИЕ ВЫРАЖАТЬ СВОИ МЫСЛИ	443
D.Sh. Eshova. TARBIYACHINING TASVIRIY FAOLIYAT MASHG‘ULOTLARIDAGI PEDAGOGIK VA KASBIY MAHORATI.....	444
Кадирова Нигора Фарходовна. Развитие коммуникативно-речевой компетенции будущих воспитателей дошкольных учреждений.....	447
Зоҳида Қорабоева. МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТИЗИМИГА КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШДА ПРОФЕССИОНАЛ ВА ОЛИЙ ТАЪЛИМ УЗВИЙЛИГИ.....	450
Нормирзаев Фарходжон Муминович. МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТИ ДИРЕКТОРЛАРИНИ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШ	452
Юлдашева Машхура Музафаровна. ТИББИЙ ПЕДАГОГИК ЙЎНАЛИШ ТАЛАБАЛАРИДА МИЛЛИЙ АНЪАНАЛАР АСОСИДА БАҒРИКЕНГЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ.....	454
Санаева Сурайё Бобоназаровна. ТАЛАБАЛАРНИНГ АУДИТОРИЯДАН ТАШҚАРИ ТАРБИЯВИЙ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЗАРУРАТИ.....	456